

Опит за портрет на художничката Свила Величкова

Елза Лалева

Свила Величкова
Svila Velichkova

„Вълшебната флейта“,
Баня Лука, 2005
„The Magic Flute“, 2005

Свила Величкова е от онзи тип хора, за които мъдрата ми баба би казала: „Тази е див петел“. Когато ѝ съобщих, че ще пиша за нея, тя невъзмутимо отсече: „Пуши каквото си искаш“.

Със Свила се забелязахме на един (вече изчезнал) фестивал в Силистра. Нямахме как да е незабележима – облечена с онзи небрежен, непостижим шик, характерен за някои (само за някои) художници. Веднага се „надушихме“ и уговорката, че ще направим нещо заедно прерасна в диалог и доста общи проекти през годините.

Реших да направя нещо като скица с най-характерните щрихи за нейния образ. През моите очи. Веднага се сещам за една черта – Свила е винаги крайна в оценките си – и за себе си, и за другите. Брагвата ѝ винаги е наострена и немилостива. Когато хареса нещо, оценките ѝ са винаги „свръх“. Такъв маниер е допустим само за творци, които *могат*. Художникът Свила Величкова е толкова талантлива, че може да си позволи да бъде крайна до гупка.

За доста хора от съсловие то Свила е високомерна. Потвърждавам тази нейна черта – наистина *високо мери*. Невъзможно е да ѝ наложиш нещо, в чиято стойност тя се съмнява. Долнопробността я отвърщава и тя бързо спуска пердето на студенината.

Скоро получих sms от нея: „В Берлин съм. Много е хубаво в Европа.“ Няма спор – Свила си е европейско пиле – прехвърква през границите, кацва, одежда се, отръсква се и като че ли е у дома си, преспокойно запява с европейски глас. Тя има реализирани сценографии в Сърбия, Черна гора, Полша, Италия и най-много в Германия. Между другото, телевизионният сериал „Ние, вработените“ по Йордан Радичков, на който тя е сценограф, а Бисерка Колевска – режисьор, е носител на специална награда от фестивала в Монтрьо (2000 г.). Прекрасни хартиени кукли, които изглеждат „уж направени спонтанно“, но само тя си знае какъв дълъг процес на подготовка предшества стилната им изява. Често се случвало да намерят макетите на куклите на боклука, спонтанно изхвърлени от съвестна чистачка.

Има още нещо, което е типично за Свила – *нещотърсачеството*. На нея бързо ѝ писва да стои на едно място и за дълбава в нови територии. Изследва материите и технологии и, докато не им намери убедително пластично приложение, не мирясва. Припомням си борбата си с тайвека (хартия с пластмасови нишки): часове вихрено рязане, мащане и лепене на сцената на СКТ за нашата съвместна постановка „Снежанка“. По едно време рисувахме и моделирахме с утайка от кафе и беше страшно ефектно. Когато се запали по печатането на десени и образи върху плат – това я превърна във фурия, фучаща между компютъра, печатниците, театрите, материите и така... докато не се осъществиха впечатляващи решения: „Сирано дьо Бержерак“ в Народния театър, „Принцесата върху граховото зърно“ в

ДКТ-Сливен и пак моята „Пепеляшка“ в ДКТ-Стара Загора. Опитомяването на ликрата, опъната в елегантни телени конструкции, изнамирането на точния вид тел, гостатъчно гъвкава и яка, за да понесе причудливата форма, понякога великанска, но винаги впечатляваща – всичко това също е неин специалитет.

Питам я: „Знам, че си завършила Художествената академия при Никола Николов. Как стана така, че прескочи от драматичния в кукления театър? Кога за първи път направи кукла?“ Отговаря: „Още в Академията, трети семестър, задачата беше да проектираме кукла. Направих нещо много грозно“. (Смях.)

Моята скица би била бедна, ако не спомена някои прочути фрази, типични за сценографа Свила Величкова:

„Скъпото си е скъпо, ебтинията си личи.“

„Аз нищо не разбирам от техника. Техниката за какво ми е – куклата да не е уред за изтезание?“

„Моля, направете го по ахмашки начин, т.е. възможно най-лесно.“

Тези наперени думи издават не пренебрежение към технологията на кукления театър, а стремеж към простота и изява на материалите в същността им. Куклите ѝ са действени, запомнящи се (особено с любовното ѝ лилаво), ексцентрични, създадени с вкус и култура. Знам източниците, от които се зарежда с творческа енергия: пътешествията, книгите, музеите, киното, концертите, а също и ските, сърфа... И задължително – далеч от простотията.

Много от сценографиите ѝ са наградени, но съм сигурна, че не е прехласната от наградите си (вероятно смята, че това е проява на лош вкус). Присмехулният ѝ зелен поглед търси с кого „да си повярва“. Когато го открие, взема нещата в ръцете си и разнишва всичко – и намерения, и текст, и подтекст. Много е проникателна и често прекалява с намесите си, но какво от това – изобразителната страна винаги е изгържана.

Питам я: „Имаш успешно партньорство с режисьора Тегу Москов. Работите отдавна, обаче само костюмография...“ (Коментарът е само дяволита усмивка.) Продължавам: „...правите заедно постановки, които винаги са обект на възторзи и спорове... как се уцелихте?“ Отговаря: „С него се знаем още от деца, шести-седми

клас, карахме ски заедно. По-късно, когато Тегу трябваше да прави една реклама за Пепси... Сетил се за мен и ме покани. Така – от рекламата, тя досега. Имаме доста работи в Германия. Първата беше „Макбъ“ в Бремен. В Хамбург сме работили три пъти, после... в Дармщат, Щутгарт, Берлин. Освен това, Тегу ми е кум.“ (Този път и аз се смея заедно с нея.) Питам: „Той е малко специален, как успява?“ Отговаря: „Хайде сега, няма да си разваляме отношенията... приятели сме.“ (Дискретен смях и от двете.)

Още една характерна черта за Свила, която добавям към портрета: има апетит за всякакви предизвикателства и винаги успява да премине през тях невредима, внушавайки ярък и четим образ. Една от последните им постановки с Тегу („McBeth“) в Младежкия театър е искряща от костюмографски находки, близки от експресията на кукления театър. Тя донесе наградата „Аскеер“ на Свила, но (отново типично за нея) тя не се появи на церемонията, за да си я получи.

Свила никога не работи само по един проект, а най-малко по два. Успява така да нареди ангажиментите си, че да опъва нервите на двамата режисьора едновременно. Все пак, енергията ѝ винаги стига, за да доведе изпълнението на нещата до полуготовност, и когато вече няма опасност за провал може и да ти пожелае „На добър път, плувай, чао!“

Правихме заедно един телевизионен куклен сериал по книгата „Приказки за зложиги деца“ на Красимир Дамянов като частен проект. Аз бях начинаеща в този различен от театралния процес, но Свила плуваше в свои води като опитен телевизионер. В разгара на снимките тя редовно изчезваше (след като е подсигурила всичко необходимо като реквизит, декор и т.н.) и ме оставяше да се пържа сама в собствения си режисьорски сос. Много ми беше полезно. Скоро разбрах, че недалеч от нашето студио, в друго студио Свила снимала паралелна продукция и притичваше ту тук, ту там. Факирка.

Питам я: „Кои твои творби смяташ за постижение?“ Отговаря: „Глупости, постижения... все пак... като се замисля... имам тук-там добри неща... „Алиса“ (ДКТ-Варна), „Мери Попинс“ (ДКТ-Русе), „Тъжният принц“ (Баня Лука), нещата ми с Тегу, „Палечка“, „Приказка в ръчичка“ и „Любовта към трите портокала“ (ДКТ-Сливен)... Имам три „Пепеляшки“, две „Снежаници“, една „Вълшебна флейта“... И все дълго се играят.“

Забелязвам, че споменава постановки, които са изградени върху добра драматургия. Да не забравя да добавя остромото ѝ чувство за образ, интелигентността ѝ да обобщава чрез кукленото и разбира се – хумора.

Малката ми портретна скица няма претенции за изчерпателност. Аз виждам Свила така – в полуосветление, полуобърната към собствения ѝ фон от любими момчета, кучета и приятели от съвсем различен професионален кръг. С нея си имаме една любима закачка и с нея бих искала да сложа точка.

„Представяш ли си, ние се забавляваме, а дори ни плащат, за да си играем на куклен театър! Прекрасно!“

София, 3.11.2012 г.

Ляво. „Сирано дьо Бержерак“

Дясно. „Любовта към трите портокала“ „The Love of Three Oranges“

